

Քիտրոններ ՊԱՇՏԱՐԱԾ ԵՆ 4000 ԻՐԱԳԵԱՆ ՌԻՓԵՐ. ԿԱՏԱՂԻ ԿՈՒՒՆԵՐ

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ

ԱՋԳ. ԲՈՒՏԱՐԱՆԸ

Սրէ օր աւելի կ'ամրանայ և կ'ընդհանրանայ կարեկցութեան զգացումը մեր ժողովուրդին մէջ, Մամլըթէյնի ազգային հիւանդանոցին հանդէպ, Սիւրիոյ և Լիբանանի ամենհետաւոր անկիւններուն մէջ իսկ, ուր հաստատուած են քանի մը տուն հայեր, սկսած է զարգանալ այդ զգացումը և նպաստի ձեռնարկներ յառաջանալ ազգ. հիւանդանոցին համար: Ամէն օր գրեթէ մեր թերթի սիւնակներուն մէջ կը հանդիպէք մեր և ինքնարուստ նուիրատուութեան մը, յաճախ անձանոթ անունէ մը և անձանոթ վայրէ: Այդ դեռ միայն մեր թերթի միջոցաւ զրկուածն է. նման բազմաթիւ նուիրատուութիւններ կը զրկուին ուղղակի թողախտանոցի վարչութեան, արտասահմանի ցարդ անունը չի լսուած մէջ քաղաքէն կամ գիւղէն:

Մամլըթէյնի օրուան առթիւ եղած հանգանակութիւնը ամենէն զօրաւոր ապացոյցը կարելի է նկատել մեր ժողովուրդի կարեկցութեան զգացումին և գուրզուրտ վերաբերմունքին՝ հանդէպ մեր տարաբազային հիւանդանոցներուն: Մի միայն Պէյրութի և իր շրջաններուն մէջ, ուր հանգանակութեան գործը լաւ կ'ազդեցուցած էր, մասաւորապէս 1,000 սիւրբական ոսկի հաւաքուցեալ, մինչդեռ տարիներէ ի վեր հիմնուած և Հայկ. Բարեգործական Միութեան հովանաւորութիւնը վայելող Որբերու Կիւրակի հանգանակութիւնը հազիւ այդ արդիւնքը կուտար Պէյրութի մէջ:

Հանգանակիչ Յանախոյնի միջոցով անդամները յուզուով կը նկարագրեն հանգանակութեան միջոցին պատահած կարգ մը յուզիչ տեսարաններ: Չորս զաւակներու մայր անտէր ու անպաշտպան հայուհի մը, իրեն ներկայացող Յանախոյնի կը յանձնէ մէկ հատ օսմանան հնչուս ոսկի, իր ունեցած ամբողջ հարստութիւնը որ պահած էր իւր-նամբով իր բարձին մէջ:

Ուրի Յանախոյնի մը անդամները, փողոցի մէջ, իրենց ե. տեղին կանչի ձայնը կը լսեն և կը կենան ուսերուն վրայ հացեր շալակած հայ հացափառու մը կը պտար. Էղբայրներ, մենք հայ չե՞նք, ինչու չէք սպասեր ընդունելու համար իմ նուիրատուութիւնս: Հանգանակիչները կը զիտեն զարմացած և տեսնելով որ ժամանակութեան կարօտ թշուառ հայր մըն է ան, շնորհակալութիւն կը յայտնեն և կը թելադրեն իր ընտանիքին տանիլ այդ զուժարը: Հայ աւելի յուզուած կը բացայայտուին:

Եղբայրներ, առէ՛ք, այս մեր պարտքն է. ընտանիքս այսօրուան համար ուսելիք հաց ունի, վաղուան համար Աստուած մեծ է, կուտայ. եթէ ես ու զուս չտանք, ո՞վ պիտի նայի մեր այդ զժքաղդ հիւանդանոցներուն:

Այսպէս կը պատասխանէ հազիւ իր օրուան չոր հացը շահող բազմադարձ ընտանիքի տէր հայր մը և զրպանէն հանելով իր ամբողջ ունեցածը կը յանձնէ հանգանակիչ մարմին:

Եւ շնորհիւ մեր ժողովուրդի այդ զիտակցութեան և կարեկցութեան ոգիին, Մամլըթէյնի ազգային հիւանդանոցը այսօր բարեբաւտիկ վիճակ մը ունի և հիւանդները գերծ են անօթութեան սպառնալիքէն: Նոր վարչութեան ներշնչած վստահութիւնը հետզհետէ աւելի կը զօրանայ ժողովուրդին մէջ և այդ համեմատութեամբ ալ կը շատանան նուիրատուութիւնները ու նպաստները: Համազօրեալ ենք որ, մեր ժողովուրդը, Սիւրիա թէ՛ արտասահման, իրեն երկրորդ Փրկիչը հայութեան, մի միայն իր նուիրատուութեան և նպաստին վստահելով գոյութիւն ունեցող այս հաստատութիւնը պիտի պահէ և պիտի պաշտպանէ, որքան ատեն որ զիտութիւնը ճիշդ մը չը գործէ՝ մարդկութիւնը ազատելու համար թողախտի աւելի մանրէներէն:

Հայ ժողովուրդը տուած է և կուտայ իր բոլոր բարեխիղճական և զԹութեան ձեռնարկներուն համար, բաւական է որ վստահութիւն ունենայ և համոզուի թէ՛ իր տուած զուժարը նպատակին կը յատկացուի և գործին մատակարարութիւնը կը գտնուի մաքուր ձեռքերու մէջ: Մամլըթէյնի բուժարանին ներկայ վարչութիւնը, բարեբաւտաբար, այդ տեսակէտով կը գործանէ մեր ժողովուրդի բժախիղճութիւնը: Կանխած չկայ որ վարչութեան անդամները անձուտէր և անշահախիղճ ազգայիններ են:

Կը մնայ ուրեմն, գործին բուն առողջական մասը, որ ամենակենսականն է: Անկասկած որ վարչութիւնը, շնորհիւ իր բժիշկ անդամներու փորձառութեան և կարողութեան հոգ կը տանի մեր հիւանդներու արդիական մեթոտներով դարմանումին և անդառնութեան: Մենք կուտանք և պիտի տանք, սակայն կուզենք որ ամէն դարմանում և հոգածութիւն վայելեն մեր տարաբազային հիւանդները, ստանան լաւ անուսնի և գուրզուրտ ձեռքեր անպակաս ըլլան իրենց վերջին րոպէն: Ե՛սպասենք որ վարչութիւնը նոր ծրագրերը պատրաստէ հիւանդներու երկանակութեան և բարօրութեան համար և տեղեկ պահէ ժողովուրդը:

Այլևս ժամանակն է կարծենք մտածելու համար հիւանդանոցի աւելի յարմար և առողջարար տեղ մը փոխադրութեան մասին: Վարչութիւնը թող զբաղի այս խնդրով և իր տեղեկագիրը ներկայացնէ ժողովուրդին. եթէ Բարեգործականը այս անգամ ալ մերժէ կարեւոր օժանդակութիւն մը այնքան նուիրական և բարեխիղճական ձեռնարկի մը համար, անք նորէն կուտանք:

Հայ ժողովուրդը ցոյց տուաւ իր գուրզուրանքին չափը Մամլըթէյնի բուժարանին հանդէպ, պէտք է վստահիլ այդ անկեղծ գուրզուրանքին և առանց կասկածելու ձեռնարկել աւելի օգտակար ծրագրին:

ՄԵՐ ԳՐԱԿԱՆ ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԸ

(ՅԱՒԵՒՈՒՄ)

Երկարակամ հայը, սկիզբէն զաղթելու հակամէտ ժողովուրդ մը եղաւ: Հայուն մէջ անկարկանի զիջը գործարար է: Աւելի շահ կը հրապարակէր քան մեր կերպը: Նոր կենցաղի և նոր պայքարի ժողովուրդները, կուրները, և ընդհանուր կենցաղի այն բազմաթիւ արտասայտութիւնները որոնք տեսական փոթորիկ ունին, և քանակական տուներէ ներս նոր յոյսի բազմաթիւ կանթիւններ կ'ուզան:

Պիտի բռնիք մեր զաղթայիտարը հոգեկան բուռն տագնապի մատնուած է: Ազգութեան ու միջազգայնականութեան կրի մը ծայր տուած է: Հին ու նոր արժեքներու կրի մը: Աւանդութեանց և նոր իւրացումներու կրի մը: Այս տեսական պայքարը մեզմէ մէկն օր արժեքաւոր թիւ սը կը հետաքննէ և մեզի մէկն օր քանակային տարրեր կը միացնէ: Անոնք որ արժեքներէն կը հետանան, կը տարալուծուին ասօնաճանաչար և անոնք որ ներքին պայքարէն յաղորդութեամբ դուրս կ'ելնեն և կը կառնին մեր ցեղային խնկելի արժեքներուն: Թեղալնեցուցող կարեւորականութեամբ շարտաւարայտուիր, այլ ուժգին ներդրումութեամբ ինքնազուտ յեղափոխականութիւնով: Ընդ կ'ուզենք որ հայկական սփիւռքը անօտարմայալ, կայուն չի: Յարտու շարժում մէջ է: Եւրոպայի զեպի առաջ, զեպի ցեղային համայնի արժեքները պատարի պայտասուրը եւ շարժում զեպի ետ՝ ցեղային արժեքներու ստորագնահատումով նոր ու կեցի արժեքներու իւրացումը:

Այս տեսակէտէն շատ հեռաքերք է Պիտեանայ զաղթելու միտքնայ զաղթելու ալ ինքն իր մէջ բազմաթիւ տարբերակներ ունի: Կայ այնպիսի հայու փարիզային տիպարը, երկրորդ մարտիանայ տիպարը և երրորդ անոնք որ միտքներով զանազան անկիւններ ինկած են հատ հատ կամ սակաւաթիւ խումբերով:

Հայկական արժեքներու տեսակէտէն, ամենէն առաջ աչքի կը զարնէ Պիտեանայ հայու տիպարը: Երկրորդ՝ Հոկեան կամ Բոլշևիկիան հայու տիպարը: Երրորդ՝ չէզոք հայու տիպարը բազմաթիւ ներքիններով: Համակերպող, յարմարող ու նմանող դաս մըն ալ, ասոնք հայկական օրէն անհետացող տարրեր են: Ինքզինք հայութեան հետ հարազատ ու ներդաշնակ չլուծուող տարրեր:

Տիպարներու բազմաթիւնը, Պիտեանայ ու չէզոք հայու միջև տարբերութիւնը շատ քիչ է: Հազիւ նշուած իրի, Խառնուածքի ինչորի Թաճակն չէզոքը՝ հայուն խառնուածքը աւելի տաք և աւելի բուռն է քան նոյն իսկ Պիտեանայի խառնուածքը: Բազմաթիւ անհոգութիւններու տեսակէտէն այն նոյնն է իրենց համոզումը: Սակայն չէզոքներու քաղաքական պատրաստութիւնը այնպէս է որ կարգապահութեան օրէններուն շատ չեն գար, սակայն չեն գար, իրենք հանդէս կուգան բուռն շրջաններու մէջ երբ միայն գործ կայ:

Բոլորովիզմը հայը: Անոնք որ Հոկեան յորդորում ունին: Անոնք ալ զանազան տարրերով կը պարտուակեն: Անոնքն արեւմտեան, ու պարզ հայրենասէրներ որոնք զուրկ քաղաքական ուժ համոզուած են Հայաստան անունին կապուած են, անհայտները ոչինչ կը խօսին իրենց: Երկրորդ, անոնք որ էսպիտ յոգնուած ու ձանձրացած են մեր երկարատեւ պայքարէն, մեր գոհարարութիւններէն, արիւնքէն և շարունակուող կրի ընթացքին զսպալուութեան հրատարակուող դատարար և խոյս տալու համար գոհակար կուրէն զուրկներն: Այսպէս ինչպէս հանգիստ մնալու համար: Որովհետեւ, ինչպէս հանգիստ չէ մտաւորներն, և ամէն անգամ երբ հայրենիքէ և ազատութենէ կը խօսի իրեն վախճան կը գործածեն զուրկ ընդ Սիւրիայի պարպազութեան զուրկները:

Հուկայ յոյսերէ յետոյ, հակայ յուսախառնութիւններ կ'ընեն: Ամերիկայայ ազնուական այդ զանգուածը իր բազմաթիւ հետաքերքեր տիպարներով ու նոր կենցաղով մասով չէ հայ գրականութեան ներս: Անոր բարոյական պատկերը անձանոթ կը մնայ մեզի: Ոչ ոք չմտածեալ ցեղային այդ հոգը ու հարտու զանգուած, անգամ Ամերիկայի

ՀԱՅՐԵՆԻՔ ԵՒ ԾՆՆԴԱՎԱՅՐ

Գրեց՝ Ա. Ա. ԱՆՈՒՆՆԱՆ

Այնպիսի զուրկ և ոչ մի ժողովուրդ այնպէս խորունկ անբնական եղանակով զիտէ սիրելի հողը որչափ հաւը և ոչ ոք այնքան յաճախ լինի է իր հայրենիքը և տարագիր ընկել օտար աշխարհներ որքան հայր:

Հրէաներն օրինակ չեն: Գաղթական խոյր առեղծած է այս, մի տեսակ շնեցուցիչ պատգամ, որ զանգուածային անդադրում գաղթներով վերջի ի վերջոյ դարձել է մեր ցեղային սովորական երևոյթ:

Մեր ողբասաց ու ճակատագրապաշտ հայրերի թողած արտուած ժառանգութիւնն է այս մտայնութիւնը, հարուստ, քաղցրահամ թոյնն է նա եւ իր երկր զարկաների հատաչանքն է նոյն հողի վրայ:

Տեսէ՛ք զգաղթական կուրկները իր անհոգութեան օրերին, երբ գրեթէ իր ամբողջ տեղահան եղաւ և համայն մեր հայրենիքը խոյրացաւ, պատմութեան աւանդած սոփեստութիւնները չեն կարող այլևս մեզ առաջնորդ հանդիսանալ:

Ոչ, Մօս չորս միլիոնանոց մի հայրենիք այս աւերը ու տարագրումը անհայրենի է, խնկութիւն է բնական անխոստիքի երկուցիկները կարգը դասել ու անցնել:

Եթէ իրօք պատմութիւնը մի անբնական վնաս է, որ կը իր ունի ձեռքերն, ազգերի բախտը անօրինակ և անօրինակ, ժողովուրդը իմաստութիւն և արիւնքի պիտի ունենայ այդ անխոստիքի երկուցիկները կարգը դասել ու անցնել:

Մեր կենցաղի խոյրագոյն վերջն է այս, որ հարկ է լայնորէն, անողորմորէն բանալ զարմանք ճարելու համար:

Մեր ցեղը հողի կարօտով որքան լացով ու մղկացել է, մեր դարձուցողութեան քաղաքները ինչ քաղաքներ ունենան, քան յորինել, որքան մտուռ են քանակ ու հանձնել հայրենաստան, օջաղի, արևի սիրտն:

Կուրկն, ուստի կուգաս, ծառայ եմ ձայնի մը, մեր առաջնորդ խաղաղի մը չուցիմ...

Հողի կարօտով կ'սկիզբ երբէք աւելի հոգ, աւելի սրտակոչ չեն չի ունենցել քան այս անպատեհ իրի մէջ:

Հողի կարօտով կ'սկիզբ երբէք աւելի հոգ, աւելի սրտակոչ չեն չի ունենցել քան այս անպատեհ իրի մէջ: Հողի կարօտով կ'սկիզբ երբէք աւելի հոգ, աւելի սրտակոչ չեն չի ունենցել քան այս անպատեհ իրի մէջ: Հողի կարօտով կ'սկիզբ երբէք աւելի հոգ, աւելի սրտակոչ չեն չի ունենցել քան այս անպատեհ իրի մէջ:

Միայն հորեւանցի զիտելով որքան տիպարներ կը բախին մեր աչքերուն: Ան առանց գուժարի է որ կարգած է արտասահմանեան հայ կենցաղը:

Ուրի առիթով քանի մը նոր զիտուութիւններ, այս կարևոր խնդրի մասին: Մեկնելով այն համոզումէն որ գրականութիւնը կենցաղին հետ պէտք է լինի, ստաֆորդելով զայն: ՇԱՀԱՐՈՒՆԻ

ՇԱՀԱՐՈՒՆԻ

